Nr. 32. An. XXIX. 1866.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Dumineca, Fói'a, candu concedu ajutóriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunatória.

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Brasiovu 9 Maiu 27 Apr.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru série 6 cr. Tax'a timbrala a 30 cr. de fiscare publicare

MONARCHI'A AUSTRIACA.

Transilvani'a.

Mai S'a c. r. apostolica cu resolutiune préinalta din 2 Apr. 1866 a binevoitu a aplacida, cá pentru gimnasiulu romanu gr. or. din Brasiovu se se mai dè pe trei ani, incependu dela 1865, subventiunea séu ajutoriulu erarialu de cate patru mii fl. m. a. pe anu, dupa cum se aplacidase si in 19 Oct. 1862 pe 3 ani trecuti, prin urmare pimnasiulu va remané subventiunatu mai incolo pana la finea anulu 1868. — Emisulu minist. de finantie din 15 Maiu 1866 Nr. 16315 aprobésa acésta scire imbucuratória pentru totu sufletulu romanu, care dorésce bunastarea institutelorru romane de cultura, cari sunt statu de pucine in Austri'a. —

Brasiovu 7 Maiu n. In totu decursulu septemanii trecute se conchiamara si de aici si din tienutu ostasii lasati acasa pe timpu nedeterminatu *). Cu acésta ocasione s'a observatu unu lucru, care merita de a fi consemnatu si pastratu in cronic'a timpului nostru. Partea cea mai mare a ostasiloru tineri purcede din acestu tienutu catra comandele de transporto de unde au se nainte la regimente, intre cantece si vivate, precum se intemplase numai intre anii 1848 si 9. Din acésta impregiurare incheie unii si altii, cumca de si n'a poftitu nimeni dintre noi a mai vedé monarchi'a incurcata in vreunu resboiu, totusi dupace nu este in catrau, ci precum se pare, resboiu trebue se se faca, apoi acelasiu va fi unulu din cele mai populare. Unu instinctu spune ómeniloru, cumca astadata Austri'a este atacata fara nici o provocare din partea sa, ci numai caca asié, din chiaru-seninu. Anume incontra asié numitului „Burcusiu“ (Prusianu) domnesce in poporu unu felu de ura si pofta de resbunare, ce nu se póte esplica de aiesa, decatu numai din traditiune, pentrucа ómenii nostrii cei mai batrani sciu si mai spunu junioloru multe despre cumplitele resbóie portate de „Burcusiu in cursu de mai multi ani in contra Mariei Teresiei, candu au si peritu multe mii de ardeleni in Tiér'a nemtiésca.“ Carturarii sciu tóte acestea din istoria; éra dela 1848 si mai alesu dela 1861 incóce se scie curatu si mai presusu de orice indoiéla, cumca scopulu nestramutatu alu aristocratiei si alu dinastiei prusiane este a subjuga tóte tierile austriace germano-slave, ale intrupa cu Germani'a, a goni afara pre toti domnitorii germani, a se prochiama regele Prusiei de rege séu imperatoru alu Germaniei, a tramite pe dinasti'a Habsburg la Bud'a-Pest'a spre a forma o Ungari'a mare dela Fiume pana la Ismailu si Cetatea alba la marea négra. (Vedi si din aerierile lui Fridericu II. „Geschichte meiner Zeit“). Acestu planu prusienescu pentru noi ardelenii cá si pentru locuitorii altoru tieri austriace insémna: a ne arunca celu mai pucinu pe vreo diece ani intr'unu resboiu nimicitoru, in care se ne péra flórea junioloru si a barbatiloru de tóta pl'as'a; pentruca atata inca este adevaru curatu, cumca statu pe standartulu casei domnitóre, catu si pe alu maioritatii popóraloru va sta scrisu la timpulu seu: „Unitatea monarchiei séu mórte.“ — Celu pucinu acésta este opiniunea nóstra; in totu casulu inse noua resboiulu ce amerintia ni s'ar parea, de si silitu, portatu de nevoia, totusi tocma pentru acesa fórte popularu, si — ce se mai ascundemu pisic'a in sacu, amu dori din sufletu, cá asié numitulu Junkerthum prusienescu, adica acea boierime amestecata, corcitura de nemti, rusi, poloni, trufasia si despretiuitóre de omenimea intréga se simtia acum cá niciodata rapegionea si greutatea bratiloru armatei austriace; amu dori totuodata, cá ostasimea de natiunalitate romanésca se castige preste totu cele mai multe cununе de bravura si gloria, ceea ce se si póte, indatace va cugeta fiscare, ca despretiuindu mórtea si cantandu'i dreptu in facia, scapi multu mai curendu de ea, cum si ca eu o mórte totu suntemu datori; apoi incai déca avemu se murimu, se ne fia mórtea frumósa si gloriósa. —

— „Presse“ din Vien'a (diariulu celu mai mare cu 22 mii abonati) sfatuesce pe regimu, cá se proróge (se amane) si diet'a Ungariei si se deschida ér senatulu imperialu, carele de siguru va sta regimului intr'ajutoriu statu cum amu dice moralicesce catu si prin votarea de credite mari. Cum se mai schimba ómenii! Aceeasi „Presse“ pana la Maiu 1865 isi batea joculu de senatulu imperialu cá si de o papusiaria si asteptá dela diet'a ungurésca minuni; ér' acum?! —

De altmintrea Gazetele maghiare arunca focu si flacari asupra Pressei pentru acea opiniune a sa. Scurta prietinie.

Regularea uniunei — „unio“ I.

(Capetu.)

Aceste documente istorice probésa mai in colo, in modu nedisputaveru, cumca: 1) Tuhutum n'au capetatu totu Ardéliulu, si déca nu se scia catu au capetatu, se scia din contra, cumca tiér'a Oltului si pamentulu Amnasiului n'au venitu sub densulu. Acolo au domnitu Principi romani suverani pana in prim'a diumetate a secolului 15, candu au facutu donatiuni de pamentu, care e unu dreptu alu suveranitatei; 2) inse ceea ce e mai ponderosu este, cumca Tuhutum n'au subjugatu tiér'a si pe locuitori, prin urmare nu i-au potutu iobagi. Pe acelu tempu nice nu esistá feudalismulu in sistem'a de statu maghiara — (care fù mai tardiu impruntatu dela Germani'a si dela statele slavice).

Espresiunea donavit . . terras . . cum habitatoribus — nu insémna de locu: donatiune feudala, ci denumire de amploiati civili si militari preste cutare tienutu, insémna inceputulu impartirei tierei in jurisdictiuni, din care au resaritu comitatele si districtele. Istori'a nu-su fere altu intielesu, cei carii au datu altu intielesu au transcrisu ceea ce era in tempulu loru la tempii cei vechi, neputendu esplicá starea lucruriloru. N'au potutu face Tuhutum iobagi neci din acea causa, ca fù alesu Domnu — propria voluntate dextram dantes — care cuvinte descoperu unu pactu feritu de tóta violenti'a, de tóta impunerea de conditiuni onerése si de tóta imperiositatea. Fiinduca dares de mana, arata parti cu simtiuri amicabile, parti egali. Ocuparea dela an. 1003 n'au causatu alta stramutare, decatu a dinastiei cu introducerea gubernarii prin voivodi.

Cu privire la dreptulu de statu alu natiunii romane se adeveresce totu in modu nedisputavеru, cumca acelu dreptu n'au competitu exclusive acelei parti a natiunei, care locuia in tiér'a Oltului si pamentulu Amnasiului, pentruca vedemu pe natiunea romana esercitandu dreptulu de statu in diet'a dela 1291, precandu Radu Negru a fostu descalecatu preste munti. Celu pucinu prin acea descalecare nu s'au alteratu acelu dreptu alu natiunii romane. Alterarea acésta si in urm'e nimicirea fù reservata altoru factori . . cari totu una data au transcrisu acelu dreptu asupra nobilimei. Alterarea si nimicirea dreptului politicu de statu si alu acelui municipalu fù reservata: feudalismului ajutatu de unio trium nationum si de toleratio tolgerata asupra nationalitatei si religiunei romane, revolutiunei lui Dozsa si decretului VII alu regelui Uladislau; dar inainte de tóte debilitarei potestatei regesci si in urm'a acesteia preponderarei poterei aristocratice pana la culmea neinfrenarei, care in urma impinse chiaru statulu la ostastrof'a dela Mohácz, — precum in dedose inca sub regele Bela IV. prada mongoliloru. Fù reservata proditiunii voivodiloru chiaru, tienetori de aristocrati'a protipendata, cari in pusetinea loru de capi civili si militari, in acele parti ardelene, in care locuia natiunea romana provedeuta cu dreptu de statu si de municipii libere, erau chiamati a scuti, apara si sustiené aceste dreptori.

Istori'a ne-a pastratu documente de ajunsu despre acea, cumca romanii ardeleni in adóua diumetate a secolului 16 si in prim'a diumetate a secolului 17 au perdutu de totu libertatile loru, dreptulu natiunalu politicu de statu si dreptorile municipale proprii, ér' prin acestea administratiunea propria separata, trecundu tóte aceste la nobilimea de sange romanu maghiaru si straina; din contra romanii nenobili, in locu'u acelora libertati si dreptori, au capetatu sclavia feudala, espatriarea natiunii si religiunei, persecutiunile religiunei, secularisarea bunuriloru sale eclesiastice, desnatiunalisarea aristocratiei romane, neabilitatea de a participa la oficiele si emolumentele tierei, purtarea tuturoru greutatiloru tierei, mai tardiu si sórtea de a sustiené tóte aceste prin insusi feciorii sei inrolati cu fonl'a la óste si indeplinirea sclaviei celei mai perfecte, adeca: adstrictio glebae — fara cá se fia depusu cineva pretiulu sangelui, prin care diferésa sclavi'a europena de cea asiatica, africana si americana, care se cumpara pe bani. Aici jace si causa acelei impregiurari, privite de neespliсabila si de ingratitudine, ca adeca, romanulu desiobagitu nu se simte datoriu cu multiamita catra fostii lui proprietari temporani pentruca elu stergerea legaturéloru feudale, o privesce de restituirea dreptului avutu, rapitu si usurpatu, de platirea unei datorii juridice, ér' nu de daru, nu de indurare si misericordia.

Natiunea romana nu se multiamesce cu 1848, nu numai din causa ca „unio“ face tóte ilusorie si ca periculósa natiunalitatea si viitoriulu politicu natiunalu, ci si din acea causa, ca nu e indestulita cu individual'a egala indreptatire; ea cere restitutiu in integrum; ea pretinde dreptu de statu natiunalu, care i s'au suprimatu in decursulu de 250 ani; ea pretinde restituirea libertatiloru sale municipale; ea nu cersiesce, ci pretinde dreptatea avuta, dreptate de tiéra; ea e acum maioréna, deci pretinde propria folosire si manuare a drepturiloru sale, pe care le au administratu nobilimea in 250 ani, cá deposite. Celu care nu cunósce pe romanu in asta privintia, nu póte priocpe nice purtarea lui facia cu: a) 1848; b) facia cu diet'a din 1863; c) nice facia cu diet'a dela Pest'a si cu „unio“, care dupa autoru ar fi de a se regula.

Cu totu dreptulu se da romanului caracteristic'a de „tiene minte.“ Calamitatile suferite nu l'au iertatu se 'si uite de drepturile sale. — Sasului pe dreptu se da caracteristic'a de providus et circumspectus; elu singuru a prevedeutu pericululu natiunalu, ce aduce feudalismulu, si au avutu virtute de a nimici institutiunea de — Grüven. — care era pe aci se'lu feudalisece. Din contra romanulu si seculiulu au patitu-o, cum o patiesce celu ce 'si pune — majordomus — intru ale sale.

*) Ceea ce francii numescu congé, ér' italienii congedo, licentia, permissione di partire si germanii Urlaub, noi amu potea dice mai romanesce Concesu subst., precum dicemu in tóta romanimea Purcedu, purcedere, purcesu.

Cohalmu (Rupea) in vinerea mare.

(Capetu)

In tempulu catu amentitulu parochu petrecù la mas'a comisiunei, candu dede protestulu — o tacere aduncа erá in acésta beserica mare, carea avea in laintrulu ei aprópe la 300 alegatori; vediendu inse parocului ca comisiunea sta dubia despre primirea protestului, a avutu a amenti membriloru comisiunei, in cari nu vedesi petioru de romanu, ca in sensulu adeveratu alu instr. gub. p. 36 e a se primi la protocolu cá unu actu intemplatu sub decursulu alegeriloru! Si asia respunde presied. comisiunei: „né — ca — o vomu tramite — la oficiolatu.“ — Dupa aceea toti alegatorii sasi si anume candidatulu loru adv. M. Conrad nu-si mai potea luá ochii de pre celu ce dede reservatiunea, ca-ci acelu candidatu erá camu securu, ca romanii i voru dá voturele si va se representése si vr'o 50—60 romani alegatori in diet'a pestana, pre candu vede, ca s'a intemplatu din contra; deci votisarea curse si in fine se numera voturile. D. Acsente candidatulu din partea romaniloru avù 29 voturi, ér' advocatulu M. Conrad 209, care si esi cá deputatu pentru orasiu. Elu fusese cá unionistu si la Clusiu, deci i strigara toti sasii alegatori unu hoch! — Dupa aceea densulu le rostesce o vorbire in limb'a germana, in care multiumesce Cohalmeniloru pentru onórea cu care l'au imbracatu a dou'a ora cá deputatu, asecurandui, ca va fi corespundiatoriu asteptarei alegatoriloru sei (cari toti dupa deputatulu loru au luatu simtiuri unionistice) — si incheia cu: se traiésca patri'a si orasiulu Cohalmu. —

Dupa aceea se incepe a dóu'a alegere pentru unu suplenitoriu, la care nu luara parte dintre romani de catu parochulu gr. cat. cá unulu ce voliá se fia martoru tuturoru; si cá suplinitoriu esi Schreiber din Sibiiu cu voturi aprópe la 80; ér' candidatulu nostru D. Acsente — unu votu dela amentitulu parochu. — Dar' ce audiamu dupa aceea dela sasi? Toti near fi datu instructiuni, ca cui se damu voturele noi romanii — numai nu la unulu ce in 1848 a facutu asia si asia; se nu fi resunatu prin beseric'a loru etc. —

Romanii alegatori au fostu aprópe la 60; vr'o 50 nu i au sorisu, dupa cum amu si protestatu. — Inse si din aceli alegatori romani numai 29 au fostu la alegere, ceilalti la plugu, si a cui e vin'a? a D. administrator I. I., carele n'a volitu tienerea unei conferintie, si nu sia redicatu vocea catra aceli omeni, carii nu-si conoscu presentulu si nece viitoriulu. De altumintrele trebue se marturisescu si acea, si mi esprimu cea mai mare dorere, ca in acestu scaunu sasescu romanii — sunt fórte decadiuti, — n'au lumini decatu opaitie. — Se afla vr'o 17—20 sate — vedi bene si mestecate, dar' si curatu romane — si tóte provediute cu preuti si invetiatori — afara de doua — si nu te imbuldiescu la posta mai multe diornale de catu trei, o Gazet'a, unu Sionu si unu Telegrafu, cate odata si doua, ci si acest'a din urma inca dispare de multe ori. — Deci dorere si amaru, de órece n'a trecutu inca 3 ani si diumetate, cá se ploua si pre pamentulu lui Israilu? Si déca n'a trecutu se se implinésca. — Noi vedemu, ca celelalte natiuni se ajuta, inaintésa mereu in cultura, pre candu noi multi ne facemu vinovati de celu mai orasu indiferentismu, pre candu trebuimu se vighiamu cu totii, se ne luptamu cu totii, se nu mai cedemu o iota din dreptulu ce ne compete. — Noi — ce e dreptu — vremu dreptate, fratietate si egalitate politica nationala, limb'a si dreptori egale, — dar' pre candu noi amamu acestea — celelalte natiuni sorori se tienu totu de egoismulu si supremati'a loru; si noi trebue se dovedimu cu micu cu mare, ca nu ne mai multiamimu cum ne representatora straini, neci ne mai incredemu apromisiuniloru si vorbeloru loru de clasa, ci pe terenulu nostru din 1863/4 nu vomu inceta o ne lupta pana candu ni se va recunósce faptualminte din tote partile. —

Romanii au doveditu pretutiudenea, ca nu mai voru a fi representati prin straini dandusi si minoritatile voturile sale numai la romani; acésta se o continuamu, pana candu vomu elupta recunósceres dreptului nostru de status et ordo in Transilvani'a si atunci vomu fi fericiti cu nemesi, nenemesi cu toti.

Regimulu ne chiamà in vr'o 3 ani la trei diete, si nece una nu se recunósce de toti cá legala; pre cea de antaniu nu o recunoscu maghiarii, pre a dou'a si a treia nu o recunóscemu noi. Asia uniti se fimu tari in lupta, ca altufeliu potemu cadé, si numai din vin'a nóstra, déca ne vomu imparechia si nu vomu avé credintia, ca trebue se reesimu, déca vomu avé o voia generala, si o vomu dovedi prin aperarea drepturiloru nóstre din 1863/4. Finiescu cu odihn'a consciintii, ca ceea ce am potutu am facutu si eu pentru inaltiarea consideratiunei natiunei mele, pe care o iubescu preste tóte. —

I . . . P . . . scu.

Clusiu 3 Maiu.

Aici se inmultiescu sinuciderile precum n'a mai fostu niciodata. In cateva dile isi luara viéti'a unu negutiatoru june (crestinu), altulu israelitu, unu financieru si unu mesteru argasitoru. Se spune ca unii din acestia isi luara viéti'a din causa, ca bancrotandu ei mai nainte si invoinduse cu creditorii, acum dupace venise o porunca noua, cá tóte invoielile (Vergleiche) adica vreo 19 cate s'au facutu in Clusiu dela 1862 se se ia din nou la o strinsa cercetare judecatorésca, pentruca cu acelasi s'aru fi facutu insielatorii multe si prea nerusinate, asié ceia infricati de o pedépsa grea isi luara ei insii viéti'a.

Cértă cea uritiósa dintre boierii din Seu-me inca totu n'a incetatu; ci ea decurge mereu in foile maghiare din Clusiu.

Deputatii romani alesi pentru diet'a ungurenésca sunt de doua opiniuni: unii voiescu se mérga, ér' altii se remana . . . —

— Dn. Dan. Dozsa scriindu dela Pest'a in gazet'a sa din Clusiu in Nr. 50 combate amaru pe acei 104 boieri mari, carii in cas'a de susu facura opositiune tare adresei a doua a casei deputatiloru, pentruca ei nu voiescu dualismulu asié, in catu monarchi'a se se destrame si se óra din tóte incheieturele sale; éra ceea ce ne-a venitu mai curiosu este, cumca dn. Dozsa plesnesce mai multoru magnati maghiari cu mare durere nescliintu'a limbei maghiare, pe care o vorbescu atatu de reu, in catu abié mai potea se'i audia; éra cau'a este, ca aceiasi boieri nu citescu nimicu ungurésce, ér' intre sinesi conversésa nemtiesce, francesce, séu si englesesce, numai in limb'a maghiara nu. — Noi spusesseramu acestu adevera dlui Dozsa mai de multu, nu mai scimu la ce ocasiune; atunci inse densulu ne dechiarà de calumniatori.

Dela diet'a din Pest'a.

Siedintiele dietale s'au raritu; comisiunile incepura a lucrá. Comisiunea pentru obiectele comune tienù in 3 Maiu siedintia, in care se decise, cá numai ideele fundamentale se se propuna plenului casei, ér' nu in detaiare tóte amenuntele obiecteloru comune, si se alese unu suptu-comitetu de 15 membri, care va defige obiectele comune si va fipsá modulu resolvirei respectiveloru cestiuni. Alta bravura din partea fratiloru maghiari facia cu nationalitatile, ca neci in acestu suptu-comitetu nu rupsera manecele nici unei nationalitati cá se fia representate in cestiunea dreptului de stat, ci membrii dela Deák, Eötvös pana la c. Tisza sunt toti numai maghiari.

Croatii au finitu respunsulu la memorandulu ungurilor in caus'a unionei, elu tradusu in limb'a maghiara se va dá presidentelui respectivu A. Mailath fara multa speruntia de cointelegere. —

AUSTRI'A INFER. Vien'a 4 Maiu. Sinuciderile se inmultiescu in modulu celu mai infioratoru. Mai in tóte dilele moru de otrava (veninu), de glontiu, spendiurati séu innecati cate 1, 2, 3. Gazetele au inceputu a deschide cate o rubrica inadinsu pentru sinucideri. Barbati si femei se omóra mereu. Saraci'a totala, inse si témpirea, scaderea, amutirea simtiului moralu si relegiosu, cum si desfrenarile indievolite sunt acelea cause, care facu pe ómeni cá se'si is viéti'a in timpulu nostru cá si in dilele triumvirateloru romane, cum si in ale lui Tiberiu, Nero, Caligula etc. Semnu acesta fórte reu si nitu alu timpului nostru.

Vien'a 5 Maiu. In ajunulu unui resbelu eventualu Vienesii se ingrigescu de securitatea s'a, si credu, ca cerendu trebuinti'a de a se departa garnisónele la lupta, voru forma guardia nationala. Se astépta inse unu manifestu, indreptatu catra popóra si Europ'a, care va justificá redicarea sabiei asupra atacului dusmanu. — In Boemi'a se facu pregatiri a se stramuta locuteninti'a la Budweis, si fortaretiele se provisionésa pe mai lungu timpu. Boemii prepara o petitiune monstrósa la imperatulu pentru general'a aparare a tierii. — Se vorbesce, ca pr. Auersperg va intra in cabinetu, unde min. Belcredi nu e multiumitu cu concesiunile maioritati dietei maghiare neci cu politic'a esteriora intru tóte. — Ultimulu responsu alu Prusiei din 30 Apr. in privinti'a desarmarii chiaru contra Italiei se va respinge cu potere repulsiva, si resbelulu se va preface in resbelulu federatiunii germane in contra Prusiei, fienduca Bavari'a, Sachsoni'a, Würtemberg'a, Hanover'a si Hessen inca intra dór' in coalitiune cu Austri'a in contra Prusiei. —

Cronica esterna.

GERMANI'A. Depesi'a Prusiei din 30 Apr. catra Austri'a escusa pre cabinetulu din Florenti'a, ca n'are intentiune de a atacá pre Austri'a si provoca pe acésta la desarmare atatu in Boemi'a, catu si in Itali'a, si atunci apromite si ea desarmare. —

Prusi'a a pusu pe pitioru de bataia corpurile de armata 2, 3, 4, 5, 6 si guardia. —

FRANCI'A. Pari-u 3 Maiu. Tóta Europ'a asteptá cu nerabdare oraculuiu Franciei asupra diferintieloru austriaco-prusiano-italiane si in corpulu legislativu min. de statu Rouher isi deschise rostulu piticescu, inse numai cu unu: „ibis, redibis“ etc. Cu ocasiunea desbaterii legei despre contingentulu militariu dise, ca cestiunea contingentului sta in legatura nedubitabila cu pusctiunea Europei. Franci'a a urmatu politic'a pacii si a loialei neutralitati in tóte fasele cestiunii ducatelorU germane, si pana in momentulu de facia nu s'a engagiatu la nici una din concertantele poteri. Acésta pusetiune o va sustiené cu fidelitate, pana candu interesele Franciei nu voru fi deadreptulu atinse. O putere e interesata fara indoiéla la conflictu si Franci'a e legata cu simpatii calduróse si cu fratietate martiala catra acesa, inse si Itali'a e singura judecatória preste sórtea s'a si e libera in pasurile actiunii sale. Precum inse am desprobá noi cu voce tare ori-ce atacu alu Austriei asupra Italiei, intocma scie Itali'a, cumca deschidiendu ea dusmaniile ar lucrá numai in periculu seu si Franci'a respinge ori-ce responsabilitate pentru urmari —Prin urmare dechiarare regimulu francesu se cuprinde in 3 concepte: politica pacinita, neutralitate loiala si libertate deplina la actiune. — Ast'a dechiarare prolongi desbaterile si a 2-a di. In care Thiers opumnésa procederea Prusiei si cere, cá Franci'a se tramita unu „veto“ energicu la Berolinu si Florenti'a. Jules Favre e de acordu cu Thiers, numai in privinti'a Italiei face reservatiune. Min. de statu Rouher inse cere in numele regimului, cá desbaterile asupra causei Germaniei se nu se mai continue, ela anuntia, ca dupa cuprinsulu unui reportu telegraficu Itali'a se deobléga a nu atacá pe Austri'a. Olivier se lasa de cuventu; ér' proiectulu legii despre contingentulu militariu se primesce cu 248 in contra numai la 16 voturi.

Intr'acesa Napoleonu a avisatu pe toti solii sei acreditati pe la cabinete, cá prin telegrame se-i reportese despre tóte fibrele porniriloru si planuriloru; asia preste capulu ministriloru sei Napoleonu singuru, ce a planuitu cu Bismark, Nigra, Arese etc. pela Plombieres, Biaritz etc. Franci'a tramite érasi la Itali'a 10 mii ostasi, la Rom'a si diurn. „Pays“ afirma intr'o corespundintia din Florenti'a cumca tractatulu cu Itali'a ilu incheiasà Prusi'a inainte de acésta cu 2 luni; si in puterea lui Prusi'a pune la dispositiunea Italiei 200 mil, din care pe de diumetate i s'au si facutu disponibili ér' Prusi'a face Italiei cele mai acurate servitia cu repórtele despre miscarile trupeloru austriace.

ITALI'A. Florenti'a 4 Maiu. Camer'a Italiei a primitu cu unanimitate in contra numai la 1 votu proiectulu de lege alu min. de fin. Scialoja, care imputernicesce pe regimu a luá ori-ce mesuri finantiale de lipsa pentru aperarea patriei. Prin decretu regescu se facu mobili 250 mii guardia nationala. — In Milanu s'a compusu unu comitetu democraticu, care dimpreuna cu Garibaldistii facu causa comuna cu regimulu, pana candu voru mantui Itali'a. Rol'a provocarii la atacu e incredintiata lui Garibaldi. Armat'a italiana dupa unu planu ministeriale se impartiesce in 4 corpuri, dintre cari unulu se postésa la Po si Mincio, apele ce despartiescu Itali'a austriaca de cea italiana, ér' celelalte voru

operá in Veneti'a cá ajutoriu la flota; ér' altulu va trage in anim'a Austriei, pe candu Garibaldi cu venatori si militarii regulati va prorupe in litorale si va operá in Ungar'a, ér' armat'a italiana afara de voluntiri e se se aduca la 600,000, pentru care baterii de campaniá se afla gata una suta ocuipate.

Acestea se scriu in oficialulu „W. Abendpost", ér' din Berolinu sosi la Florenti'a o depesia indata dupa sosirea principelui Napoleonu, comca Prusi'a a ordonatu a pune in miscare 150 mii feciori. „Opinione" asecurésa, ca gen. Lamarmora ar fi dechiaratu intr'o siedintia a comitetului camerei, ca in casu de resbelu va prochiamá tóte poterile nationale. — Banc'a nationala face regimului imprumutu de 250,000.000. Podurile la Peschiera si Desensano intre Austri'a si Itali'a aunt rupte la ordinea comandei. —

Situatiunea iea facia din ce in ce totu mai posomorita si incordarea intre partile dusmane a ajunsu aprópe de ruptrea. Ultimulu respunsu alu Prusiei din 30 Apr. cere desarmarea Austriei chiaru si in contra Italiei si cu acésta vatama pré aduncu ambitiunea Austriei; apoi conditiunea Prusiei: ca déca Austri'a nu va face acésta ea (Prusi'a) va lucra dupa cum ei voru cere interesele, nu o póte primi Austri'a fara abnegarea védiei sale, prin urmare, déca incercarile de impacare ale Angliei si Rusiei voru resei, si déca dechiararea Francisi ce urmase mai asiu nu va avé efectu impuitoriu, resbelulu cu Prusi'a si Itali'a e cá incepotu.

Deci nici alte gubernia nu stau cu man'a in sinu, ci se ingrigescu de aparare. Belgi'a si Olandi'a se intielegu, cá se inchisia unu tractatu ofensivu si defensivu intreolalta. Danimarc'a se pune in cointielegere cu Scandinavi'a pregatinduse pentru ocasiune favorabila a trage interesu din resbelulu acesta; Grecі'a pregatesce una ecspeditiune in Turci'a spre a rescola grecii din Thesali'a, Epyru, Macedoni'a si alta favóre la Rusi'a si Itali'a. Serbi'a si Montenegru astépta cá diu'a pasiloru ocasiunea de a se emancipa. Turci'a asiadia tabere dealungulu Dunarii, Serbiei, Bosniei si Muntenegrului; ince si in Asi'a ei pregatesce Rusi'a dusmania cu Schaculu Persiei: prin urmare, déca incepe resbelulu pornitu, fara indoiéla caus'a orientului ince va veni pe scena si conflagratiunea generala in Europ'a va mai mistui multi si multe, pana candu va reveni imperati'a milenaria pentru cei ce o cauta cu sabi'a scósa. —

ROMANI'A. Bucuresci. „Monitorulu" publica acestea: „D. Balacenau, agentulu nostru la Parisu, notifica guvernulu prin telegramu dela 21 Apr., ca principele Carolu I. a primitu corón'a ce i s'a oferitu de romani." Acésta scire s'a impartasitu de catra ministrulu de interne printr'o circularia telegrafica prin tóta tiér'a adaugundu, ca „principele Carolu I. a facutu cunoscutu oficialuminte la Parisu, ca a primitu corón'a oferita." Intr'aceea D. I. Eliadu Radulescu intr'unu diurnalu redigeatu de sene si intitulatu „Legalitatea" combate cu cele mai infricosiate arme atatu principele strainu, catu si pe ómenii 11/23 Febr. dicundu, ca sunt nesce aventurari, nesce demagogi, nesce ómeni, cari insiéla tiér'a vorbindui de principe strainu, ómeni, cari tindu la domnia, la placinte fermentate in sange moldoveanu; ér' despre gard'a nationala, 8 mii numai din cetatiani din Bucuresci, dice, ca sunt unu instrumentu viitoriu de versare de sange fratiescu, unu marafetu, cu care si batu jocu de natiune, nesce aventurari. — Nu am primitu la mana „Legalitatea", ci relatamu acestea dupa „Romanulu", care deplange acestea insinuari cá nesce diatribe stricatióse unirii poteriloru. —

Adunarea deputatiiloru tierei, nu scimu cum se o numimu, camera electiva, ori constituanta ori ad hoc, ori conventu, pentruca nu e botesata inca, e conchismata pe 10/28 Maiu. De crétulu convocatoru din 14 Apr. Nr. 898 o numesce „estraordinaria." Ddieu se o faca ordinaria, ca in tempuri viforóse scutulu legalitatii e scaparea. e mantuinti'a! — Deputatii sunt alesi; ei dupa cum se cunoscu in maioritatea loru, sunt liberali guvernementali. Boierismulu e fórte bine representatu, ér' poporulu catu se póte de pucinu! — Reclamari in contra alegeriloru s'au facutu din mai multe locuri d. e. dela Rimnicu sarat, Falticeni, Giorgiu, ba si din Craiova, cu cuventu, ca administratiunea a facutu intocma presiuni jignindu libertatea alegeriloru, cum se facú acést'a si pe tempulu lui Cusa, rectius prin Cogalniceanu.

Despre poterea testamentului repaus. Episcopu de Buzeu Filoteiu.

(Urmare.)

II.

Vorbindu despre legile bisericesci si civili, relative la calugari, ne vomu margini numai la puntul care ne interesésa pre noi: dreptul calugariloru si archiereiloru de a testa.

S'a vorbitu de contradiceri in legile vechie. Asia este, contradiceri sunt, si inca mari, fórte mari si esentiali contradiceri. Intru adevéru, daca consideramu de o parte, principiulu esistintiei acestei institutiuni, votulu paupertatii; de alta, legile ce o regulésa, observamu indata o mare contradictiune, ca, in timpu ce calugarulu nu are nimicu, comunitatea se aiba totu. Au comunitatea nu se compune din calugari? Pentru ce daru, calugarulu neavendu nimicu, comunitatea s'a lepedatu de lume? numai individulu, nu si comunitatea s'a lepedatu de lume? numai individulu, nu si comunitatea a facutu votulu papertatii? Scimu ca comunitatile religióse, manastirile, s'au bucurat, si se bucura pana astadi, de cele mai importante drepturi civili; ele sunt avute, fórte avute; in evulu mediu si mai pana in dilele nóstre, calugarii si archierei, inse numai cei dela apusu, ear nu si cei resariteni, esercita tóte drepturile feudale; horrendum! de se bucura pana si de jus primae ba si secundae et tertiae noctis; si daca istori'a aru fi muta, ne aru placé a crede ca calugarii si archierii apuseni, in locu sa esercite si in fapta acestu dreptu rosinosu, se se multiumia numai cu o tacsa spre amenda della tinerii casatoriti.*) — Alta contradicere. In privirea calugariloru, legile vechi, imperatesci si canonice, admitu principiulu ca, in regula generale, calugarulu nu are nimicu propriu alu seu: nemo vero plane quidquam proprii habeat, dice Iustinianu; ca, prin urmare, nu póte testa. Asta e regula. Inse, atatu canónele, catu si legile imperatesci, admitu o esceptiune. Adeca, aceste legi, de o parte, dicu, ca tóta averea asupra careia calugarulu n'a dipusu prin testamentu facutu inaintea tonderei, devine a manastirei, si din acést'a avere calugarulu mai multu ne tantulum quidem omnino auferet (nici catu de pucinu nu mai póte lua), ca, atatu calugerulu catu si archiereulu, totu ce castiga in acésta calitate, castiga pentru manastire séu episcopia; chiaru pentru acesa la asemine avere nu se póte atinge nime, nici ab intestato nici prin testamentu. Dar earasi, de alta parte, adauga aceste legi: ca, daca calugarulu séu episcopulu au castigatu ceva, prin ereditate de la rude, au din daruiu cuiva, asupra unei asemine averi póte testa, lasandu insa o parte si manastirei séu episcopiei; si numai in casulu candu n'aru face testamentu, remane, de dreptu, tóta averea pre séma manastirei séu episcopiei: dara si in lipsa de testamentu, copii de mai nainte si calugarului séu episcopului, capeta legitim'a alaturea cu manastirea séu biseric'a. — Iata dar, ca inca din vechiu, cu inveder ata abatere din insusi principiulu esistintiei institutiunei, s'a recunoscutu atatu calugariloru catu si archiereiloru unu dreptu marginitu de a testa. Nu voiu ceti, ca timpulu e scurtu, canónele bisericesci, si legile imperatesci, ce regulésa acésta materia, dar le recomenda atentiunei D-vóstre.**)

*) Se se vedia despre acést'a Leymarie Histoire des Paysans, II, 603—610, unde intre altele, se spune despre episcopii d'Amiens, despre canonicii de Lyon, si altii siniori, ca unii dintr'insii era en possession de mettre une cuisse nue dans le lit des nouvelles mariées la premiere nuit des noces; les autres, de passer la nuit avecelles, si alte asemenea.

**) Se se citésca canonulu 40 alu santiloru apostoli, unde se dice (in traducerea, cea intru adeveru fórte rea, a Pidalionului): Fia aratate insusilele lucruri ale episcopului (déca inse ar avé ale sale) si aratate cele chiriarcesci. Cá se aiba stapanire episcopulu savirsinduse, pre ale sale, carora va voi si cum va voi a le lasá. . . Ca dreptu este insintea lui Ddieu si inaintea ómeniloru, cá nici beseric'a se sufere vr'o paguba, pentru nescinti'a lucrurilor episcopului, nici episcopulu séu rudele lui cu pricinuirea besericei, se se jefuésca. Éra canonulu 40 de Cartagen'a eata cum suna: Au placutu cá episcopii, presviteri, diaconii, séu si ori-cari clerici, nimica avendu, déca sporindu in timpulu episcopiei séu alu clerului loru, ar comperá tierini séu ori ce salé pe numele loru, se se invinovatiésca cá unii ce a facutu rapire asupra lucrurilor stapanesci, de nu dupa ce li se va aduce aminte, le voru aduce besericei. Éra de le ar veni loru chiar' din daruirea cuiva ori din mostenirea rudeniei, din acést'a voru face ceea ce ere vointi'a loru. Se se vedia si canonulu 30 si 89 de Carthagen'a s. a. s. a., prin care se reserva besericei drepturi si asupra acestei averi a episcopului. — Se se citésca nove'ele lui Justiniano 5 si 133, si constitutiunea 5 a imperatului Leonu si altele. Cu deosebire in nov. 5 cap. IV si V se arata si dreptulu monastirei, si legitim'a copiloru s. a. asupra averei calugaresci.

*) De Testamento Episcoporum ac Monachorum. Quaecunque episcopus ante episcopatum habuit, recte donat et alienat, prout vult, quin et testator deus: quae vero post episcopatum acquisivit, ad ecclesiam pertinent, neque de illis testatur: nisi forte a parentibus aut thûs aut fratribus ad ipsum pervenerint. — Monasterium ingressurus ante ingressum de rebus suis statuat, quandoquidem omnia eius bona monasterio addicuntur, etiamsi non diserte dixerit ea se inlaturum, neque ulla ampliore ratione illorum est dominus. — Urmésa acum din Nov. I. a lui Leonu, si can. 6 alu synodului Trulanu, despre averea castigata a calugarului, in catu are dreptulu de a o testá, si despre dreptulu monastirei si copiloru asupra acestei averi.

**) Pravil'a mica de la Govor'a tiparita la 1640, nu scimu déca coprinde ceva despre testamentele episcopiloru.

Din acestea se vede ca, legile resaritului au fostu mai indulgente in privirea calugariloru, decatu legile apusene, dupa cari calugarulu, din momentulu tonderii, nu mai póta castiga nimicu pentru sine, ci totu pentru manastire. In Resaritu, calugarii nu sunt loviti, cá in apusu, de absoluta incapacitate civile, de mórte civile, in materia de testamentu. Intru atata dau deplina dreptate domnului dr. Daniliianu. Inse, si dupa legile resaritene dreptulu loru de a casciga si a testa, e fórte marginitu, precumu vediuramu.

Canónele bisericesci si legile imperatesci, in generalu, si anume cele relative la episcopi si calugari, de a pururea au fostu recunoscute la romani. Tot-d'auna in tierile romane, totu ce episcopulu ori calugarulu au castigatu sub nume de episcopu séu calugaru, au castigatu pentru episcopia séu manastire, si despre acestea n'au pututu testa nici odata. Dar au pututu asupra celoru castigate prin legatu au dar, inse pre langa marginirile canonice si civile. Cu deosebire, s'a observatu cá lege in tierile nóstre, pre langa nomocanonu, manualulu lui Armenopolu, in care totu astfelu se dispune despre dreptulu de a testa alu episcopiloru si monachiloru. Nu citesc, dar 'mi iéu voia de a pune in vederea d-vóstra si acésta carte de legi.*)

Dar se vedemu acumu si legile speciali romane, relative la acésta materie, din vechiu pana astadi. Dati mi voia se citediu aceste legi, se si citescu pucinu dintr'ensele, osci, de si sunt vechi, si unele de abia cunoscute, dar cu tóte acestea, ele au deplina putere de lege pana in dina de astadi, precumu speru ca voiu areta.

Condic'a lui Mateiu Basarab, indreptare legei, de la 1652, este cea d'antaia **) condica publicata in romanesce, unde anume se legiuesce in privirea dreptului episcopiloru de a testa, in sensulu suscitateloru legi imperatesci si canonice. Iata cum suna indreptarea legei (pag. 47, glav. 57): „Pentru cartea séu zapisulu archiereului. Cate au avutu archiereulu mai nainte pana nu intrase la randuiéla archieriei, acelea le da unde-i este voia, si le imparte la mórte si intru viéti'a lui, cara cate a facutu, daca s'a posu archiereu, acelea sunt ale bisericei, adica ale episcopiei séu ale mitropoliei, si pre acelea nu face zapis, eara de se va fi intemplatu sa ia niscare va lucruri de la parintii lui, séu dela unchi, séu de la surori, séu dela frati, séu si de la alte rudenie, acestea la densii se imparta si este volnicu sa le faca cei e voia." Acestea sunt luate din indreptarea legii, din cartea lui Armenopulu.

Dar si inainte si dupa indreptarea legei, au urmatu mai multe chrisóve si asiediaminte bisericesci in acestu sensu. Cele de mai inainte se mentionése, dar nu le cunóscemu. Din cel din urma vomu memora asiedimentulu facutu de Duca voda cu episcopii si boiarii tierei, precum se vede dintr'o carte patriarcale de la 1675, prin care se intaresce acelu asiedimentu, si in care, conformu canóneloru si legiloru imparatesci, se stabilesce principiulu ca, in regula, calugarulu totu ce casciga, pentru manastire casciga, caci, dice cartea, pre unde calugarii casciga in deosebi, si dicu, césta a ta, ceia a mea, aceia nu e obste, ci e adunare talharésca. Asta carte patriarcale se afla in originalu in archiv'a statului.

Mai importantu e chrisovulu séu legea lui Michaiu Racovitia voda de la 7250 (1742), facuta cu episcopii si boiarii tierei, (in archiva statului in originalu), care, in temeiulu canóneloru bisericesci si legiloru imperatesci (can. 40 de cartag. si nov. 133 a lui Justinianu, a nume citate), iata cum legiuesce: „Poruncimu, care metropolitu séu episcopu, séu archimandritu, séu egumenu, au ieromonac, séu ierodiaconu, séu monacu, au tagen'a s. a. s. a., prin care se reserva besericei drepturi si asupra acestei averi a episcopului. — Se se citésca nove'ele lui Justinianu 5 si 133, si constitutiunea 5 a imperatului Leonu si altele. Cu deosebire in nov. 5 cap. IV si V se arata si dreptulu monastirei, si legitim'a copiloru s. a. asupra averei calugaresci.

*) De Testamento Episcoporum ac Monachorum. Quaecunque episcopus ante episcopatum habuit, recte donat et alienat, prout vult, quin et testator deus: quae vero post episcopatum acquisivit, ad ecclesiam pertinent, neque de illis testatur: nisi forte a parentibus aut thûs aut fratribus ad ipsum pervenerint. — Monasterium ingressurus ante ingressum de rebus suis statuat, quandoquidem omnia eius bona monasterio addicuntur, etiamsi non diserte dixerit ea se inlaturum, neque ulla ampliore ratione illorum est dominus. — Urmésa acum din Nov. I. a lui Leonu, si can. 6 alu synodului Trulanu, despre averea castigata a calugarului, in catu are dreptulu de a o testá, si despre dreptulu monastirei si copiloru asupra acestei averi.

**) Pravil'a mica de la Govor'a tiparita la 1640, nu scimu déca coprinde ceva despre testamentele episcopiloru.

calugaritia, mai nainte a nusi lua eparchia, au pana a nu se calugari, au a lua egumenia, este prea seracu, si dupa ce archiereulu ia eparchia au egumenulu egumenia, si casciga cu numele eparchiei lui, séu dintr'ale manastirei lui, lucruri miscatóre si nemiscatóre, dupa ce va muri, tóte sa fia ale metropoliei au episcopiei, séu ale manastirei fiesce carula; si nici unulu din rude sa nu póta sa ia nimicu dintr'acelea. Iara de au cascigatu ceva din cliironomi'a rudeloru lui, au iau daruitu cineva ceva pentru numele lui, dara nu pentru numele metropoliei lui, séu episcopiei, séu manastirei lui, sa aiba volnicia sa le dea undei va fi voia, lasandu inainte cu datorie la metropolia séu episcopia lui, séu la manastirea lui, fiesce care ce se va indura, iara pre urma de se va cai si va lua inapoi acea dania, sa n'aiba volnicie, ci inca sa se si pedepésca dupa canónele sfintiloru parinti. Iara de va muri vre un metropolitu séu episcopu, séu egumenu, séu ieromonachu, séu ierodiaconu, séu calugaru, séu calugaritia fara de dieta, si fara de clironomu, cu cale tóta avutia lui sa fia a mitropoliei, séu a episcopii, séu a manastirii lui, si acestea pentru cei ce nu s'au insuratu nici odata; iara pentru archierei séu egemeni, séu calugaritiele, séu calugari cari au fostu mai nainte insurati si pe urma séu calugaritu, au ajunsu archierei si n'au facutu nici o data mai nainte pana sa nu sa calugarésca, au sa sa faca archierei, intr'acelu césu ce séu calugaritu, au s'au facutu archierei, tóte alle loru sa fia ale metropoliei, séu ale episcopii, séu ale manastirii loru, de nu voru avéa copii; éra de voru avé copii, sa faca diata, si dupa ce se voru calugari séu sa voru face archierei, si sa lase copii loru, (adeca catu au avutu mai nainte pana sa nu se calugarésca, au sa sa faca archierei, caci ce va fi castigatu dupa ce s'au calugaritu, au s'au facutu archierei, cu numele eparchieloru séu manastirei, tóte sunt ale metropolii, séu ale episcopii loru, séu ale manastirii); dara nu tóte, ci sa opresca si ei o parte, cá unu copilu al loru sa aiba datoria sa o dea metropolii, séu episcopii loru, séu manastirii loru: iara de voru muri fara de dieti antuncea copii loru imparte tóte ale loru multu pucinu (adeca catu au avutu pana sa nu se calugarésca au se se faca archierei) si se aiba datoria se dea si monastirei o parte catu va luá unulu dintre ei."

Pre lunga tóte aceste legi bisericesci, imperatesci si romanesci, statu de conforme si atatu de clare; se pare ca unii calugari si archierei totu nu incetá de a se atinge la averile monastiresci si bisericesci; de óre ce vedemu pre mai multi si din domnii urmatori reamintindu si confirmandu legile vechi, bisericesci si civili, date in acésta materia, nu numai prin chrisóve, dar' pana si prin hatisierife.

Canósceti chrisovulu lui Ipsilantu voda dela 1776, in privinti'a randuieliloru monastiriloru, conformu intru tóte canónelóru si legiloru de mai nainte. Originalulu se afla in archiv'a statului; partea relativa la materi'a nóstra se póte ceti si la pag. 151 a codicei lui Caragea, in editiunea D. Brailoiu.

In archiv'a statului se afla unu chrisovu si dela Hangerliu voda, totu in asemene coprindere, care inse in acestu momentu nu-lu am la indemana.

Atatu de importanta s'a orediutu totudeaun'a legiuirea in privirea dreptului calugariloru de a testá, incatu pe la 1802, tiér'a gasi de cuviintia cá, acésta legiuire se fia trecuta si in hatisierifulu imperatescu dela acestu anu. Eata ce gasimu in acestu hatisierifu: „Si din calugari ce nu sunt legati la monastiri si metropolitu, murindu cineva, cele ce remanu avuti'a loru, se nu se céra de nimeni, ci se se faca tacsilu prin marifetu domniloru dupa vremi, cá unu venitu casii ce se cuvine la seraci si la sermani si la alte fapte bune, ér' din calugarii ce sunt legati la monastiri, de va muri cineva, averea loru se se iè, cá unu venitu monastirei la care au fostu inchinatu" *). Cei ce dicu, ca hatisierifele turcesci nu sunt legi in tiér'a romanésca, uita nu numai nenorocirile trecutului, dar' cu deosebire in privirea celui dela 1802, uita de totu ca, acelu hatu este emanatu in urmarea armahzarului, adica in urmarea cererei facute in limb'a greccésca si turcésca, din partea celoru din tiér'a romanésca, metropolita, episcopi, egumeni, si toti preotii dupa la monastiri, si bericri, boiari, capitani si cviialtii zabiti; si este intaritoru hatisierifului dela 1784; prin care se recunosciu din partea turcilloru drepturile tierei romanesci, castigate in urm'a resbeleloru de atunci. Hatisierifulu e mai multu pentru Pórta obligatoru; elu este unu contractu de statu, o Magna Charta, este fundamentulu constitutiunei de atunci a tierei facia cu turcii. Deosebirea intre hatisierifu si conventiune este, ca hatisierifulu dela 1802 s'a datu la cererea si conformu cererei nóstre, éra conventiunea s'a facutu fara participarea nóstra. Dealtmintrelea si hatisierifulu, cá si conventiunea, au fostu primite de tiéra, si inca cu bucuria. Si apoi, dintre tóte, se nu uitamu marea deosebire intre presentu si trecutu. In acelu nenorocitu seclu alu 18-lea, parintii nostri credea cate odata, ca n'ar strica, cá o lege romana, spre mai multa tarie, se fia confirmata si de patriarchulu, au chiar si de sultanulu; precum legea mai susu memorata a lui Duc'a voda, intarita si de patriarchulu; de asemenea legea desfiintiarei vacaritului; éra alte legi ale tierei, intarite prin hatisierifu, precum se vede din celu dela 1802. Ba, ce e mai multu, in acele timpuri nefaste, imperatii otomani avea obiceiu de a dá archiereiloru romani, cu ocasiunea instalarei loru, unu beratu prin care le prescriea cum se guverne beseric'a romana. Si aceste berate erá, din nenorocire, recunoscute de tiéra, precum se vede din mai susu citatulu chrisovu alu lui Michaiu Racovitia voda, in care éta ce mai cetimu: „cu mirare este ca si prea puternicii imperati si imperatiei otomanilloru, la care suntemu supusi, mai totu acésta volnicie dau la archierii credintiei nóstre, pentru ca se se chivernisésca rai'a una dupa legea loru. Pentru acést'a eata, ca punemu intr'acestu chrisovu alu nostru si unele din imperatesculu beratu, care au obiceiu de dau la archiereii carii se facu acum." etc. Atatu despre hatisierifulu dela 1802.

Dispositiunea relativa la calugari se afla intocmai si in hatisierifulu de sub Grigorie voda Ghica, la 1827, inoitoru celui dela 1802.

Dar' bine se insemnamu, ca prin aceste hatisierife nu se facea alta decatu se consacrá unu dreptu si o lege vechie, care stá in tóta puterea ei chiar' si fara aceste hatisierife.

In fine, oficiulu domnescu dela 1851, déca nu e lege, pune inse in vederea instantieloru judecatoresci, rostirea legiloru in acésta materie, si porunceesce a se pasi intocmai.

Consultatiunea ministeriala dela 1860, invocata de D. Dr. Danilianu, las' ca nu copriude unimicu i contra nóstra, dar' apoi nu pare a fi nimicu mai multu de catu o simpla consultatiune.

Eata, Domnii mei, in scurtu, legile vechi si noui, canonice si imperatesci, precum si cele speciali romane, cari regulésa in Romani'a dreptulu de a testá alu archiereiloru si calugariloru.

Inse, in privirea tuturoru legiloru ce am avutu onórea de a pune in vederea Dvóstra, audiramu astadi urmatórele trei obiectiuni:

1. Ca aceste legi ar fi caduitu de multu in desuetudine.

2. Ca noi, judecatori civili nu judecamu dupa legi bisericesci si nici suntemu datori ale cunósce nici chiemati ale aplicá.

3. Ca unica lege dupa care judecamu noi e condic'a lui Caragea, publicata la 1818, prin care nu se margineace capacitatea juridica a archiereiloru si a calugariloru de a testá, si prin care de ar fi caduitu tóte legile anteriore relative la acésta meteria.

In prim'a obiectiune, am onóre de a respunde in scurtu, ca, precum usulu nu totudeauna creésa lege: asia nesusulu si abusulu nici odata nu desfiintiésa legea. Dati-mi voia se aducu unu ecsemplu. Unu parinte dispune prin testamentu asupra a tóta averea sa; copiiloru sei nu lasa nimicu. Copii, in locu se reclame, tacu. — Ce va urmá de aci? Ei bine; copii 'si voru perde legitim'a. Dar legea despre legitima? va cadé ea pentru acést'a in desuetudine? Negresitu nu. De asemenea, se admitemu ca au testatu, precum se pretinde, mai multi episcopi si calugari, si nici beseric'a, nici monastirea, nici statulu n'au reclamatu. Ce au urmatu si ce urmésa de aci? Nimicu altu decatu ca beseric'a, monastirea si statulu, tacundu, au perdutu, dar' nu urmésa nici decum, ca prin acésta tacere, fia veri-catu de culpabile, ar fi caduitu legile opritóre séu marginitóre dreptului loru de a testá.

Ce se tiene acum de obiectiunea a dóu'a si a trei'a; cu desbaterea acestora ajungu la a trei'a parte a discursului meu, in care voiu tractá, de o parte, reportulu intre legile bisericesci si civili, ér' de alt'a, reportulu intre legea generale a codicei lui Caragea, si intre legile speciali, anteriori si posteriori ale acestei codice.

(Va urmá.)

3/15 Maiu Serbatóre natiunala!

Contribuiri pentru ajutorirea ardelenilloru de pe Campia cercetati de fómete.

(Urmare.)

Ioane Tulu et fiu 2 fl., I. B. Popovicin 2 fl., G. I. Nica 1 fl., Klamstok 1 fl., Demetriu Iuga 1 fl., Ioane Iuga 2 fl., S. P. Rosca 1 fl., N. N. Christea et N. Orgidanu 50 cr., Ioane Dusoiu 1 fl., I. Ioane Persoiu 1 fl., Oprea Sfetea 1 fl., Constantinu Voicu 1 fl., Floria Pervu 1 fl., Ioane Iarcu 1 fl., Georgiu Bosianu 50 cr., Demetriu Petroviciu 1 fl., Ioane Urzica 1 fl., George Georgiu 2 fl., Teodoru T. Ciurcu 3 fl., Stan Blebea 3 fl., N. N. Anastasie Constantinidi 2 fl., Ioane I. Pedure 1 fl., Diamandi Manole 3 fl., Teodoru Popescu 1 fl., Stefanu Chiochiunbanu 2 fl., Georgiu N. Florianu 2 fl., Ioane Stafoveanu 2 fl., Stefanu Carapenu 2 fl., Nicolau Catana 1 fl. (Va urmá.)

Scald'a de Basna (Bassen).

Subscrisulu 'si ia onórea a inscintia pre pré onoratulu publicu, ca a luatu scaldele dela Basna pre siese ani in arenda, si ca in anulu curente se voru incepe scaldele cu 15 Maiu.

Scaldele Basnei, unu patrariu de óra dela satulu Basna si o óra dela orasiulu Mediasiu, diacu in o vale placuta incungiurata cu vii si paduri frumóse.

Isvórele acestе sanitarie, ce contienu cu deosebire jodu in sine se folosescu de scalde in vane si in basenu, si sunt fórte recomendabile de intrebuintiatu in contra atriticei (matriciloru), in contra reumatismului chronicu, morburi de piele s. a.

De medicu la ori ce intemplare obvenitória s'a facutu ingrigire catu se póte de bine.

Pentru petrecere, afara de promenadele cele placute, musica (capel'a Alba Iuliana) si baluri s'au mai formatu si unu drumu de popice (cugle), afara de acésta mai sunt diurnale germane, maghiare si romane, cari totudeauna dupa placere sunt spre intrebuintiare.

In decursulu tempului menitu pentru scalde vomerge in fiacare di din Mediasiu la Basna unu carutie purecedendu dela hotelulu subscrisului sub firm'a „la strugure". Prin acést'a se va stabili si comunicatiunea postala intre aceste dóue locuri. La hotelulu acestu, unde si casele pentru pasageri sunt provedute cu o elegantia si comfortu mare, precum si in Basna se va ingrigi subscrisulu totudeauna de a avé mancari si beuturi bune si cu pretiuri catu se póte de moderate — si-si va dá silintia de a corespunde dorintei pré onor. publicu intru tóte, unde voru ajunge poterile.

Inscintiare despre locuintie si despre ori ce, da totudeauna cu cea mai mare prevenintia subscrisulu.

Mediasiu in 30 Aprile 1866.

Iosifu Binder,
arendasiu de hotelu si de bai.

1—3

Cursurile la bursa in 8. Maiu 1866 sta astfel:

Galbini imperatesci	—	—	6 fl. 14 cr. v.
Augsburg	—	—	127 „ — „
London	—	—	128 „ — „
Imprumutulu nationalu	—	57	70 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	54	„ — „
Actiile bancului	—	—	648 „ — „
„ creditului	—	—	120 „ — „

*) Se se vedia la pag. 314 din tom. II alu Tesaurului de monumente istorice. — Hatisierifulu dela 1802 se afla tiparitu intregu in Tesauru, dupa traducerea originale de la acelu anu, scósa din Condic'a de chrisóve a lui Ipsilantu voda, ce se afla in posesiunea autoreloi.

Redactoru respundietoru
JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
JOANNE GÖTT.